

Referens: Statsminister Petteri Orpos regeringsprogram 20.6.2023, Bilaga C. Bilaga till skattepolitiken, Skatteändringar som ska utredas. Finansministeriets brev VN/10772/2024-VM-1.

Ålands Näringslivs position med anledning av finansministeriets brev Konsekvenserna av skatteundantaget på försändelser (post och gods) mellan fastlandet och Åland till Ålands landskapsregering

Om Ålands Näringsliv

Ålands Näringsliv är Ålands största företagarorganisation. Ålands Näringslivs ca 470 medlemmar representerar ca 80 procent av Ålands privata arbetsplatser. Ålands Näringsliv administrerar Ålands handelskammare som hör till det finländska handelskammarnätverket. Ålands Näringslivs t.f. vd är Dan Westerholm och styrelseordförande är Peter Wiklöf (vd Ålandsbanken). Organisationen har 8 anställda.

Ålands Näringsliv arbetar för att skapa bättre förutsättningar för att starta, driva, utveckla och äga företag på Åland samt för att öka förståelsen för de åländska företagens vardag för att de ska ha de bästa verksamhetsförutsättningarna och tillväxtmöjligheterna.

Arbetet sker främst genom projekt, däribland projektet Skattegränskontoret. Skattegränskontoret är ett projekt under tiden 1.1.2024–31.12.2026 och finansieras till 50 % av Ålands landskapsregering och till 50 % av Eckerö linjen Ab och Viking Line Abp. Syftet med projektet är att tillhandahålla skattegräns- dvs. tullrådgivning och på sikt få till stånd förenklingar av tullformalitetserna över skattegränsen. Projektet har två anställda.

Om Ålands skatteundantag

Även om Åland hör till EU och tullunionen står landskapet utanför EU:s mervärdes- och punktskatteområde (Ålands skatteundantag). Skatteundantaget har sin grund i det s.k. Ålandsprotokollet. Enligt protokollet är syftet med undantaget att bevara en livskraftig åländsk ekonomi.¹

Ålands ställning utanför skatteområdet har som följd att det finns en skattegräns mellan Åland och övriga Finland och EU. Särställningen utanför EU:s skatteområde möjliggör skattefri försäljning i fartygs- och flygtrafiken mellan Åland och andra EU-länder, vilket upprätthåller täta och förmånliga kommunikationer till och från landskapet för både invånare

¹ Akt om villkoren för Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen - Protokoll 2 om Åland, artikel 2 b)

och näringsliv. Å andra sidan utgör all varuhandel över skattegränsen import och export med tullformaliteter, vilket utgör en tung administrativ börda för åländska landbaserade företag. Tullagstiftningen utgör EU:s exklusiva befogenhet och är direkt tillämplig.

Ålands Näringslivs position

Enligt Ålands Näringslivs medlemsenkät som genomfördes i december 2024 är förenkling av skattegränsen den klart viktigaste intressebevakningsfrågan för åländska företag och rådgivning gällande skattegränsfrågor den näst viktigaste tjänsten Ålands Näringsliv tillhandahåller.

Trots de kommunikationer skatteundantaget bidrar till lider det landbaserade näringslivet på Åland av arbetsdryg tulladministration som innebär både merarbete och höga kostnader. Det handlar om arbetstid som är borta från företags kärnverksamhet, kostnader som tär på konkurrenskraften och lönsamheten samt uteblivna affärer på grund av att handelspartner i EU kan uppleva handeln med Åland som krånglig och olönsam.

I den enkät om skattegränshanteringen som Ålands Näringsliv genomförde i mars 2024 beskriver företag att tullformalitetserna ger upphov till merarbete i form av arbetsdryg administration, egen inläring samt informering och utbildning av handelspartner. Dessutom ger tullformalitetserna upphov till ökade kostnader i form av egen arbetstid och/eller direkta kostnader för egen administrativ personal eller outsourcing, men även genom anpassning av IT-system. Åländska företag har mest utrikeshandel med Sverige, och i enkäten uppgav en överväldigande majoritet av företagen att handeln med Sverige är deras största utmaning.²

Ålands skatteundantag upprätthåller täta och förmånliga transporter till och från Åland men tillhandahåller samtidigt hela Finlands utrikeshandel och försörjningsberedskap transportkapacitet: före pandemin och kriget i Ukraina transporterades ca 80 % av Finlands utrikeshandel till sjöss, en siffra som numera stigit till över 95 %.³ Passagerarfartyg transporterar ca 50 % av importen och 60 % av exporten av styckegods.⁴

I och med att Åland hör till unionen och dess tullområde är varorna i handeln mellan Åland och övriga EU unionsvaror och denna handel sker inom tullområdet. Därför bör tullformalitetserna förenklas så långt som möjligt för att skatteundantaget ska vara lätthanterligt och inte utgöra ett hinder för handel och tillväxt. I och med att de kommunikationer skatteundantaget upprätthåller utgör en viktig del av hela landets

² Åsub: Utrikeshandel med varor 2024, s. 11–12. Handel 2025:1.

³ Destia, EK, 2023: [Toimintaympäristön riskiskenaario yrityslogistiikalle](#), s. 7; Rederierna i Finland: [Nyckeltal för sjöfarten](#)

⁴ Rederierna i Finland: [Nyckeltal för sjöfarten](#)

sjötransporter bör riket i högre grad engagera sig i arbetet med att undersöka potentiella förenklingar och implementera dessa.

Utvecklingen de senaste åren har dock varit den motsatta med flera försämringar som gör skattegränsen påtagligare och har ökat missnöjet mot den. Några försämringar de senaste åren är:

- 1) Slopandet av skattefriheten för lågvärdesförsändelser (fr.o.m. 1.7.2021; varor värda högst 22 euro). Trots att EU:s mervärdesskattedirektiv, däribland distansförsäljningsdirektivet, till följd av landskapets status utanför skatteområdet inte tillämpas på Åland slopade riket skattefriheten för import av varor av ringa värde även på Åland med hänvisning till konkurrensneutralitet, enhetlighet och likvärdighet.⁵ Det hade varit möjligt att behålla ett undantag för lågvärdesförsändelser till Åland.⁶
- 2) Uppsägningen av gränstullsamarbetet mellan Tullen och Tullverket i Sverige från 31.12.2023. Gränstullsamarbetet bidrog till en smidigare handel i och med att åländska företag kunde sköta export- och importförtullningarna på Åland för svensk räkning. I och med att gränstullsamarbetet upphörde har det blivit högre krav på handeln, vilket lett till att många svenska leverantörer börjat anlita ombud och debitera den åländska parten för den kostnaden (60–150 euro per exportdeklaration) eller vägrar att sälja till Åland överhuvudtaget. Även om detta handlar om handel med Sverige beror problemen på uppsägningen av samarbetet som en nationell åtgärd.

I denna position presenteras några konkreta punkter som potentiellt kan innebära vissa förenklingar till tulladministrationen. Trots detta bör förenklingsarbetet inte begränsa sig till dessa punkter, utan riket bör tillsammans med landskapet engagera sig i utredande och genomförande av potentiella förenklingar genom att tillämpa gällande lagstiftning.

Uttryckliga förenklingar i tullagstiftningen

De uttryckliga förenklingarna enligt tullagstiftningen finns i avsnitt 3 förenklade tulldeklarationer samt i avsnitt 5 andra förenklingar i kapitel 2 i avdelning V i tullkodexen. Dessa är:

Avsnitt 3 förenklade tulldeklarationer

- Artikel 166 Förenklad deklaration
- Artikel 167 Kompletterande deklaration

⁵ RP 18/2021 rd, s. 21 & 52; RP 137/2021 rd, s. 3

⁶ Se t.ex. Kommissionen: [EU territories not covered by EU VAT rules](#): "Which VAT rules apply in the territories not covered by EU rules? In these territories, national rules apply: EU country may choose not to apply any VAT, to apply different VAT rates under different conditions than in the rest of its territory or to apply the same VAT rates as in the rest of its territory."

- Artikel 168 Delegering av befogenheter
- Artikel 169 Tilldelning av genomförandebefogenheter

Avsnitt 5 andra förenklingar

- Artikel 177 Förenkling av upprättandet av tulldeklarationer för sådana varor som omfattas av olika undernummer i tulltaxan
- Artikel 178 Tilldelning av genomförandebefogenheter
- Artikel 179 Centraliserad klarering
- Artikel 180 Delegering av befogenheter
- Artikel 181 Tilldelning av genomförandebefogenheter
- Artikel 182 Registrering i deklarantens bokföring
- Artikel 183 Delegering av befogenheter
- Artikel 184 Tilldelning av genomförandebefogenheter
- Artikel 185 Egenbedömning
- Artikel 186 Delegering av befogenheter
- Artikel 187 Tilldelning av genomförandebefogenheter

Enligt artikel 134.1 i kommissionens delegerade förordning 2015/2446 ska dessa artiklar i tillämpliga delar gälla för handel med unionsvaror som avses i artikel 1.3 i kodexen.

Kompletterande deklARATION

Enligt artikel 167.3 i tullkodexen får tullmyndigheterna under vissa omständigheter frångå kravet på en kompletterande deklARATION. Vilka situationer kan det tänkas röra sig om? Vilka möjligheter kan denna artikel tänkas öppna upp för? På vilka sätt kan kraven i artikel 55.5 i kommissionens genomförandeförordning uppfyllas?

Artikel 167

Kompletterande deklARATION

1. När det gäller en förenklad deklARATION enligt artikel 166 eller en registrering i deklarantens bokföring enligt artikel 182 ska deklaranten inge en kompletterande deklARATION som innehåller de uppgifter som krävs för det berörda tullförfarandet vid det behöriga tullkontoret inom en särskild tidsfrist.

[...]

3. Tullmyndigheterna får frångå kravet på en kompletterande deklARATION när samtliga följande villkor tillämpas:

- a) Den förenklade deklARATIONEN avser varor vars värde och kvantitet faller under den statistiska tröskeln.
- b) Den förenklade deklARATIONEN innehåller redan all information som behövs för det berörda tullförfarandet.
- c) Den förenklade deklARATIONEN inges inte som en registrering i deklarantens bokföring.

Artikel 55 i kommissionens genomförandeförordning:

Artikel 55

Allmänna regler om övervakning av övergång till fri omsättning eller export av varor

[...]

5. När kravet på att inge en kompletterande deklaration frångås i enlighet med artikel 167.3 i kodexen eller den kompletterande deklarationen inges eller görs tillgänglig i enlighet med artikel 225 i denna förordning ska tillståndshavaren minst en gång i månaden skicka de uppgifter som kommissionen kräver till tullmyndigheterna eller ska tullmyndigheterna samla in uppgifterna från deklarerantens system.

Tullmyndigheterna ska utan dröjsmål föra in dessa uppgifter i det elektroniska system som avses i artikel 56 i denna förordning.

Förenkling av upprättandet av tulldeklarationer för sådana varor som omfattas av olika undernummer i tulltaxan

Artikel 177

Förenkling av upprättandet av tulldeklarationer för sådana varor som omfattas av olika undernummer i tulltaxan

1. I de fall en sändning utgörs av varor som omfattas av olika undernummer enligt tulltaxan och behandlingen av var och en av dessa varor i enlighet med dess undernummer enligt tulltaxan vid upprättandet av tulldeklarationen skulle medföra en arbetsbörda och omkostnad som inte står i proportion till de import- eller exporttullar som kan tas ut, får tullmyndigheterna på ansökan av deklareranten tillåta att import- eller exporttullar tillämpas på hela sändningen på grundval av undernummer enligt tulltaxan för de varor som är föremål för den högsta import- eller exporttullen.

2. Tullmyndigheterna ska vägra att tillämpa förenklingen som avses i punkt 1 med avseende på varor som är föremål för förbud eller restriktioner eller punktskatter i de fall en korrekt klassificering är nödvändig för åtgärdens tillämpning.

Denna förenkling tillämpas av Tullen men det finns inga tillämpningsanvisningar vad gäller skattegränsdeklarationer på Åland. Eftersom Åland hör till tullunionen tas inga tullavgifter ut, bara moms, när det gäller handel mellan Åland och övriga EU. Det finns m.a.o. inga riktlinjer för på vilka grunder ett åländskt företag kan beviljas denna förenkling, dvs. hurdana varor eller varugrupper som kan slås ihop till en varukod.

Frågan har skickats in till Tullen 10.10.2024 och Ålands Näringsliv har följt upp den vid ett flertal tillfällen under året, men Tullen har per 24.11.2025 fortfarande inte kommit med svar. Det är dessutom oklart om det tekniskt sett ens är möjligt att ange förfarandekoden för denna förenkling i en skattegränsdeklaration (EU-deklaration på Åland), eftersom det verkar leda till ett felmeddelande i Tullens system.

Denna förenkling är ytterst viktig för åländska företag som bedriver varuhandel med övriga EU, eftersom varukoder är en ofta nämnd utmaning vad gäller tullklarering. Att få slå ihop flera varukoder till en skulle således underlätta den administrativa bördan hos åländska företag.

Centraliserad klarering

Artikel 179

Centraliserad klarering

1. Tullmyndigheterna får på ansökan tillåta en person att till det ansvariga tullkontoret på den ort där den personen är etablerad inge en tulldeklaration för varor som anmälts vid ett annat tullkontor.

[...]

Centraliserad klarering i Finland är tills vidare bara möjligt vid import. Centraliserad exportklarering har enligt Tullens företagsrådgivning inte implementerats ännu.

Enligt Tullens företagsrådgivning (svar erhållna 10.10, 29.10 och 31.10.2025) har det inte planerats att implementera centraliserad exportklarering för Ålands del. Till den del centraliserad exportklarering blir möjligt är planen att centraliserad klarering bara är möjligt som meddelandedeklarering.

Centraliserad exportklarering bör för det första implementeras även för åländska företags del vad gäller import från övriga EU till Åland. I situationer med avhämtningsköp, i synnerhet i Sverige, som är vanligt för åländska företag, kan även den åländska köparen anses vara exportör. I sådana situationer kan den åländska parten upprätta en exportdeklaration över varorna. Detta förfaringssätt förenklar handeln med sådana företag (ofta svenska företag) som inte vill sälja till Åland på grund av tullformalitetserna. Med hjälp av centraliserad exportklarering kan åländska företag, som genom eget arbete tagit högre kontroll över sin tullhantering, fullgöra tullskyldigheterna samtidigt som de säkrar tillgången till varor.

Dessutom bör centraliserad exportklarering möjliggöras i Tullens e-tjänst, eftersom krav på en separat meddelandedeklareringsprogramvara innebär onödiga ökade kostnader och försätter företag i en ojämlig situation, då alla företag i så fall inte har möjlighet att dra nytta av fördelarna med centraliserad klarering.

Alternativt bör en lösning motsvarande gränstullsamarbetet och centraliserad klarering införas, som alltså skulle möjliggöra för åländska företag att upprätta svenska exportdeklarationer i Tullens e-tjänst. Även om denna åtgärd skulle inrikta sig på handeln med Sverige är det en åtgärd och förenkling som kan vidtas nationellt.

Egenbedömning

Artikel 185

Egenbedömning

1. Efter en ansökan får tullmyndigheterna tillåta en ekonomisk aktör att utföra vissa tullformaliteter som egentligen skulle utföras av tullmyndigheterna, i syfte att fastställa vilket import- och exporttullbelopp som ska betalas, och att utföra vissa kontroller under tullövervakning.
2. Den som ansöker om ett tillstånd enligt punkt 1 ska vara en godkänd ekonomisk aktör för tullförenklningar.

Gällande egenbedömning är det nödvändigt att det utreds vilka möjligheter och förenklningar denna artikel i praktiken öppnar upp för.

Tullens resurser

Utöver den arbetsdryga tulladministrationen upplever företag Tullens resurser som otillräckliga vad gäller e-tjänstens tekniska egenskaper, anvisningar på Tullens webbplats samt kundrådgivningens tillgänglighet.

Tullens e-tjänst är behäftad med systemfel, dessutom förekommer svårförståeliga fel beträffande asterisker vid obligatoriska fält. Det finns alltså flera obligatoriska fält i skattegränsdeklarationerna som saknar asterisk. På motsvarande sätt finns även fält som har asterisk men som inte nödvändigtvis är obligatoriska att fylla i. Har man missat att fylla i ett obligatoriskt fält som saknar asterisk går deklarationen inte igenom och det är tidsödande att försöka hitta felet. Ett annat exempel är om man sparar ett deklaraionsutkast i e-tjänsten, tar upp det på nytt och sparar det som utkast igen försvinner utkastet. Tullen har uppmärksammats på åtminstone en del av dessa fel men enligt Tullen har den inte resurser att förbättra sina system.

Dessutom efterlyser företag mer informativa samt fler Ålandsspecifika anvisningar på Tullens webbplats. Det vållar huvudbry att en del anvisningar är Ålandsspecifika men inte alla. Dessutom är webbplatsen svårnavigerad och det upplevs som utmanande att hitta information. Även kundrådgivningen upplevs som otillräcklig och sårbar när man inte kommer fram till rådgivningen på Åland och hamnar till den fastländska rådgivningen där man inte alltid har kunskap om Åland.

I en situation där tullformalitetserna och dessas indirekta effekter upplevs som ett handelshinder är det oacceptabelt att myndighetens resurser försvårar företagens verksamhetsförutsättningar ytterligare. En möjlig nationell åtgärd är således bättre resurser för Tullen att göra sina tjänster smidigare.

Kontakt

Tillförordnad verkställande direktör Dan Westerholm, Ålands Näringsliv

- Tel. 018 529 303
- E-post dan.westerholm@naringsliv.ax

Sakkunnig inom skattegränsfrågor Valtteri Satomaa, Ålands Näringsliv

- Tel. 018 529 302
- E-post valtteri.satomaa@naringsliv.ax